

УДК 356.33

А. Є. Бакай,
аспірант кафедри соціальної і гуманітарної політики Національної академії державного управління при Президенті України, начальник організаційно-медичного відділу управління охорони здоров'я Адміністрації Державної прикордонної служби України

ПЛАТФОРМА УКРАЇНА — НАТО ЯК МЕХАНІЗМ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МЕДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

A. Bakai,
PhD student, National academy of public administration under President of Ukraine,
Head of Planning and Medical Supplies at Health Administration Department of Ukraine's State Border Service

THE UKRAINE — NATO PLATFORM AS A MECHANISM OF THE REFORM IN THE MEDICAL SUPPORT SYSTEM DURING EMERGENCIES

У статті розглянуто принципи організації медичного забезпечення та цивільно-військового співробітництва з організації медичного забезпечення в надзвичайних ситуаціях з досвіду сил НАТО. Визначено пріоритетні завдання співробітництва України з Організацією Північноатлантичного договору у реформуванні систем матеріально-технічного та медичного забезпечення (медичної логістики). Обґрунтовано необхідність продовження реформування галузі військової і цивільної медицини в Україні в відповідності до стандартів та рекомендацій НАТО, що сприятиме функціонуванню єдиного медичного простору і активному залученню медичних служб сил оборони України до медичного забезпечення національних і багатонаціональних контингентів під час надзвичайних ситуацій мирного і воєнного часу та опрацюванню функціонально сумісних медичних спроможностей спільних місій під егідою НАТО і ООН. Проаналізовано механізми міжвідомчої координації з медичного забезпечення населення в надзвичайних ситуаціях воєнного і мирного характеру, підтверджено доцільність удосконалення механізмів міжвідомчої взаємодії з організації медичної допомоги. Доведено доцільність використання досвіду країн НАТО з організації та функціонування системи медичного забезпечення військового контингенту і цивільного населення в особливому періоді та адаптації доктринальних документів НАТО до реалій сучасної України.

The principles in organizing the public-military cooperation in the medical support during the emergencies that are based on the NATO's experience are discussed in the article. The priority tasks for the cooperation between Ukraine and the NATO on reforming the system of the material-technical and the medical support (e.g. medical logistics) are identified. The necessity of continuing the reform of the medicine in military and public sectors based on the NATO's standards and recommendations are substantiated. The reform will contribute to the unified medical space. Moreover, the reform will contribute to the active involvement of Ukrainian Defence Forces' medical services to the provision of medical care for national and multinational contingents during the emergencies that occur during peace and war times; and to working out the functionally compatible medical capabilities of joint missions under the auspices of both the NATO and the UN. The mechanisms of interagency coordination on medical provision of the population in the emergency situations of a military and peaceful nature are analysed. Consequently, the appropriateness of improving the mechanisms of interagency cooperation on the organization of medical care is confirmed. The expediency of using the experience of NATO countries in the organization and functioning of the medical support system of the military contingent and civilian population in a special period, as well as the expediency of adapting NATO doctrinal documents to the realities of modern Ukraine are proved.

Ключові слова: державне регулювання організації медичного захисту населення, реформування галузі військової та цивільної медицини, принципи і політика медичного забезпечення НАТО, цивільно-військове співробітництво з медичного забезпечення в надзвичайних ситуаціях, управління кризами.

Key words: a state regulation in organizing population's healthcare; a reform of medicine in military and public sectors; principles and policies of NATO's medical support; a public-military cooperation in medical support during emergencies; crisis management.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Актуальність дослідження також визначається необхідністю подальшого реформування системи адміністрування медичним захистом населення в кризових ситуаціях в

Україні як системи заходів організаційно-управлінського характеру та їх реалізація. У процесі їх (реформ) реалізації пріоритетами є посилення обороноздатності держави (через реформування сектору безпеки і оборони Украї-

ни) та досягнення відповідних критеріїв взаємосумісності з питань логістичного забезпечення (у тому числі медичного), що є необхідним для набуття членства в НАТО.

Доречно зробити наголос на тому, що визначальним якісним елементом дієвості та успішності функціонування будь-якої адміністративної системи є ефективне управління, яке повинно задовольняти потребам громадян та служити інструментом реалізації цілісної державної та регіональної політики, спрямованої на досягнення суспільного сталого розвитку.

У рамках реалізації давоських зобов'язань України й одним з головних пріоритетів та індикаторів системного реформування сектору безпеки і оборони, що запропоновані Україні до обов'язкового виконання, визначаються досягнення відповідності міжнародним інституціональним та адміністративно-логістичним критеріям, необхідним для набуття членства в цих організаціях та забезпечення взаємосумісності в військовій сфері з державами членами НАТО. Водночас метою практичного співробітництва з Альянсом є залучення консультативної, практичної та матеріально-технічної допомоги під цільове програмне реформування відомчої сфери охорони здоров'я в відповідності до принципів, стандартів та рекомендацій НАТО.

Необхідно також розуміти, що основною метою реформування систем військової та цивільної медицини на сучасному етапі в Україні законодавчо закріплено створення міжвідомчої системи медичного забезпечення сил оборони, яка спроможна робити внесок у функціонально сумісні медичні спроможності при проведенні спільних із Альянсом місій.

Наступними ключовими завданнями реформування сфери медицини надзвичайних ситуацій (катастроф) повинно стати визначення і погодження функціональних та логістичних спроможностей служб охорони здоров'я відомчого підпорядкування та створення міжвідомчої моделі процесу управління профільними силами та засобами, за умов сприйняття, узгодження та адаптації базових документів з організації медичного забезпечення та надання екстреної медичної допомоги в надзвичайних ситуаціях мирного та воєнного часу. При цьому, з урахуванням існуючих бюджетних обмежень, необхідно обов'язково враховувати реальний стан справ у галузі охорони здоров'я України та об'єктивні спроможності наявних постачальників послуг з надання медичної допомоги в надзвичайних ситуаціях.

Усвідомлюючи базові завдання та цілі стратегічного партнерства України, з метою більш якісного застосування в практичній управлінській діяльності адміністративних інструментів, вважаємо за доцільне подальше вивчення досвіду медичного забезпечення Організації Північноатлантичного договору (НАТО), у тому числі в сфері медичного захисту населення.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Аналіз літературних джерел та результатів фундаментальних наукових досліджень, окремих стратегій і напрацювань держав-членів та партнерів по Альянсу з питань організації медичного забезпечення дають змогу констатувати, що ці питання мають широке коло обговорення та можливе практичне значення в сучасних умовах в Україні. Переважна більшість наукових праць стосується аналізу досвіду цивільно-військового співробітництва за стандартами НАТО як невід'ємної складової та важливого інструменту управління кризами під час проведення міжнародних операцій з підтримання миру та безпеки під егідою НАТО та ООН.

Деякі питання принципів і політики медичного забезпечення Альянсу і цивільно-військового співробітництва НАТО у сфері медичного захисту як окремий вид оперативного забезпечення в процесі управління кризовими ситуаціями, з можливістю його використання у системі медичного забезпечення в особливий період висвітлювали у своїх роботах Антоненко Л.П., Васюкова Н.В., Лиман Р.М., Мильченко О.М., Оліфіров О.О., Риган М.М., Салкуцан С.М., Сердюк А.М., Скалецький Ю.М., Тарасов В.М., Телем В.М., Хміль В.В. [11; 12].

Очікуваним результатом реформи системи медичного забезпечення сил оборони та приведення її у відповідність із критеріями й стандартами НАТО присвячували свої роботи А.М. Галушка та І.А. Лурін.

Наступним моментом, на якому починають зосереджувати увагу та досліджувати науковці, є вивчення і адаптація досвіду держав — членів НАТО щодо організації надання домедичної допомоги в екстремальних і бойових умовах, якій досліджують Бадюк М.І., Губар А.М., Жупан Б.Б., Ковида Д.В., Микита О.О. Аналізу надання домедичної допомоги на догоспітальному етапі в загальній системі невідкладної та екстреної медичної допомоги в країнах НАТО присвячені роботи Верби А.В., Білого В.Я., Жаховського В.О., Лівінського В.Г., В.Ж. Eastridge, Mabry H.R., Montgomery H.R., Kotva V.M., R.S. Kotwal, P. Segiun.

Принципи організації центрів управління подолання медико-санітарних наслідків надзвичайних ситуацій, взаємодії та інформаційно-аналітичної підтримки за стандартами систем ООН та НАТО досліджували П.В. Кліменко, О.В. Мазуренко, О.З. Набоченко, Г.Г. Рошін.

Питаннями стратегічного курсу медичного забезпечення та досвід використання військ НАТО в надзвичайних ситуаціях розглянуто в статтях А.В. Баровської, О.І. Вороб'єва, О.Г. Шекери. Баровська А.В. у своїх роботах розкриває сутність поняття стратегічних комунікацій, аналізує процес інституалізації діяльності з розроблення та реалізації стратегічних комунікацій в НАТО та перспективи розвитку сфери стратегічних комунікацій в Альянсі. Особливі аспекти медичного постачання держав Альянсу висвітлені в статтях М.В. Білоуса, Д.В. Дроздова, А.А. Рижова, О.П. Шматенка. Питаннями наукового обґрунтування стандартизації медичного забезпечення Збройних Сил України (у відповідності до сумісності систем постачання НАТО) переймалися М.І. Бадюк, А.М. Губар, В.В. Стеблюк.

На необхідності адаптації стратегічного курсу медичного забезпечення збройних сил країн — НАТО до системи медичного забезпечення об'єднаних збройних сил в Україні в своїх наукових працях наполягали Шекера О.Г., Стеблюк В.В., Киржнер Г.Д. [13].

На необхідності удосконалення механізмів державного управління системою кадровим потенціалом медичної служби Збройних Сил у контексті європейської та євроатлантичної інтеграції України та обґрунтування концепції оптимізації цієї системи з огляду на наближення України до НАТО акцентував увагу Жаховський В.О. [8].

МЕТА РОБОТИ

Мета статті є аналіз стану відносин на законодавчому рівні між Україною і НАТО та доказове визначення необхідності продовження реформування галузі військової і цивільної медицини в Україні в відповідності до стандартів та рекомендацій НАТО, залучення медичних служб сил оборони України до медичного забезпечення національних і багатонаціональних контингентів під час надзвичайних ситуацій мирного і воєнного часу, використання досвіду медичного забезпечення військ НАТО органі-

зації медичного захисту персоналу та населення в надзвичайних ситуаціях, визначення доцільності та можливих шляхів використання цього досвіду в формуванні власної моделі медичного забезпечення під час реагування на надзвичайні ситуації.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Нині триває законодавче закріплення базових основ подальшого співробітництва України з НАТО. 8 липня 2017 року набрав чинності Закон України "Про внесення змін до деяких законів України щодо зовнішньополітичного курсу України" [1], яким внесені зміни до законів України "Про основи національної безпеки України", "Про засади внутрішньої і зовнішньої політики" та визначено стратегічний курс держави на набуття членства в Організації Північноатлантичного Договору (НАТО).

З метою забезпечення виконання пріоритетних завдань співробітництва України з Організацією Північноатлантичного договору, на виконання рішень, прийнятих під час засідання Комісії Україна — НАТО на рівні глав держав та урядів Указом Президента України затверджено Річну національну програму під егідою Комісії Україна — НАТО на 2018 рік [5].

Річна національна програма під егідою Комісії Україна — НАТО є системним документом стратегічного планування сфери євроатлантичної інтеграції України, реформування сектору безпеки і оборони України відповідно до стандартів і рекомендацій НАТО. При цьому, пріоритетом залишається реформування сектору безпеки і оборони відповідно до Стратегічного оборонного бюлетеня України, схваленого Указом Президента України від 6 червня 2016 року № 240/2016 та рекомендацій Альянсу [4].

Ключові завдання на цьому шляху визначені у Стратегії сталого розвитку "Україна — 2020" [3], Програмі діяльності Кабінету Міністрів України [6], яка спрямована на виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом та Середньостроковому плані пріоритетних дій Уряду до 2020 року [2; 7]. При цьому центральні органи виконавчої влади зобов'язані забезпечувати виконання завдань національної системи Цілей Сталого Розвитку, які прийняті резолюцією Генеральної Асамблеї ООН [10].

У процесі реалізації реформ одними з головних пріоритетів розвитку взаємовідносин визначено досягнення відповідності критеріям, необхідним для набуття членства в НАТО та забезпечення взаємосумісності Збройних Сил України зі збройними силами держав-членів НАТО. Метою практичного галузевого співробітництва з НАТО є максимальне залучення консультативної, практичної та матеріально-технічної підтримки НАТО для реформування сектору безпеки і оборони України відповідно до стандартів, рекомендацій та принципів Альянсу [5]. Цивільно-військове співробітництво законодавчо закріплено як невід'ємна частина багатонаціональних військових операцій. На тактичному рівні військові виконують завдання за допомогою доктринально визначених механізмів, що, перш за все, сприяє більш якісному виконанню виникаючих завдань. Головною ціллю такої взаємодії є досягнення мети з урахуванням інтересів місцевого населення. Тобто стратегічною ціллю практичного галузевого співробітництва з НАТО повинно стати максимальне залучення консультативної, практичної та матеріально-технічної підтримки НАТО з метою реформування сектору безпеки і оборони України відповідно до стандартів, рекомендацій та принципів Альянсу.

На теперішній час Україною приділяється значна увага успішному виконанню Програми Україна — НАТО з про-

фесійного розвитку цивільного персоналу сектору безпеки і оборони, яка спрямовується на підвищення професійного рівня працівників центральних органів виконавчої влади та інших органів влади. Успішний досвід утворення та впровадження спільного ефективного менеджменту може стати прикладом для вдосконалення менеджменту інших двосторонніх програм та проектів співробітництва з НАТО, зокрема в рамках трастових фондів. Серед пріоритетних завдань на поточний рік визначено забезпечення залучення Національної академії державного управління при Президенті України до співробітництва з НАТО в рамках Програми Україна — НАТО з професійного розвитку цивільного персоналу сектору безпеки і оборони [5].

Головною метою реформування військової медицини закріплено створення медичного забезпечення сил оборони, яка здатна робити внесок у функціонально сумісні медичні спроможності спільних із НАТО місій. Пропонується упровадження сучасних технологій надання медичної допомоги і лікування поранених відповідно до стандартів медичної допомоги, клінічних протоколів та інших галузевих стандартів у сфері охорони здоров'я держав-членів НАТО. Заплановано створення системи медичної реабілітації, яка забезпечуватиме відновлення фізичних, психологічних і соціальних функцій військовослужбовців.

Серед середньострокових цілей реформування системи медичного забезпечення визначено [5]:

- адаптація до стандартів НАТО нормативно-правової бази функціонування, оперативного планування та структури звітності систем матеріально-технічного та медичного забезпечення;

- розвиток сумісних із НАТО національних систем стандартизації в оборонній сфері та кодифікації предметів військового призначення;

- удосконалення системи управління медичним забезпеченням та мережі військово-медичних закладів відповідно до принципів НАТО;

- придбання відповідного програмного та технічного забезпечення, підготовка та набуття військово-медичним персоналом навичок роботи в медичній інформаційній та координаційній системі (MEDICS), медичній інформаційно-адміністративній системі (MIMS), а також у системі звітування з питань медичного забезпечення та логістики (LOGREP), сучасних електронних системах реєстрації пацієнтів та травм;

- оновлення матеріально-технічної бази мобільних госпіталів з метою досягнення сумісності з НАТО та модульного принципу їх формування;

- продовження реалізації Трестового фонду НАТО з реформування систем логістики та стандартизації;

- завершення переходу України на другий рівень участі у системі кодифікації НАТО;

- створення єдиного органу управління медичним забезпеченням підготовки та застосування військ (сил).

На виконання доручення Кабінету Міністрів України № 35482/0/1-17 від 11.09.2017 р. міжвідомчою робочою групою в рамках Комісії з питань координації євроатлантичної інтеграції України доопрацьований проект Указу Президента України "Про забезпечення діяльності Української частини Платформи Україна — НАТО з вивчення досвіду протидії гібридній війні в Україні. Українська частина Платформи Україна — НАТО є складовою частиною Платформи Україна — НАТО з вивчення досвіду протидії гібридній війні в Україні, створення якої передбачено положеннями Комплексного пакету допомоги НАТО для України, схваленого за результатами засідання Комісії Україна — НАТО на рівні глав держав та урядів (09 липня 2016 року, м. Варшава, Республіка Польща). Платформа є

механізмом спільної діяльності України та НАТО з вивчення та поширення досвіду, накопиченого Україною.

Очікуваним результатом є покращення здатності ідентифікації гібридних загроз, нарощування потенціалу щодо визначення вразливих місць, захисту критичних об'єктів, ефективних стратегічних комунікацій, захисту цивільного населення та протидії тероризму.

Основними функціями Платформи є:

проведення моніторингу, аналізу та оцінки загроз національній безпеці України;

проведення національних та спільних з міжнародними організаціями (НАТО, ЄС, ОБСЄ, ООН) та ін.), відповідними інституціями держав-членів НАТО та країн-партнерів досліджень з питань протидії загрозам;

розроблення стратегій та політик для використання центральними органами виконавчої влади та іншими державними органами у протидії гібридній війні з урахуванням результатів досліджень, проведених в рамках Платформи;

розроблення рекомендацій та пропозицій керівництву держави та Уряду щодо заходів протидії загрозам;

розроблення методичних, навчальних матеріалів для використання у навчальних та тренувальних закладах з метою підготовки фахового персоналу.

Співробітництво з НАТО у військовій сфері розглядається як важливий елемент партнерства України з цією організацією в цілому. Проведення реформи та військово-співробітництво сприяють реалізації стратегічної мети України щодо євроатлантичної інтеграції через поступове прийняття стандартів і процедур НАТО, а також підвищення взаємосумісності між Збройними силами України та НАТО, зокрема через імплементацію цілей партнерства та реагування на кризи під проводом НАТО [13].

Забезпечення якісною медичною допомогою військовослужбовців у Збройних силах України та інших структурах сектора безпеки держави в контексті євроатлантичної інтеграції є пріоритетним напрямком стратегічного планування політики охорони здоров'я, якою передбачається поліпшення функціонування медичної галузі на основі підвищення якості медичної допомоги, створення системи її забезпечення і контролю. Проблема організації, управління й ефективного функціонування системи медичного забезпечення військовослужбовців існує не тільки в Україні, а й в інших країнах незалежно від їхньої політичної та ідеологічної орієнтації, типу системи охорони здоров'я тощо. Її вирішення залежить від пріоритетних соціально-економічних цінностей суспільства, дотримання принципів доступності та рівноправності в наданні медичної допомоги, адже здоров'я нації та його підтримка в загальносуспільному гуманістичному розумінні є неминущою цінністю [13]. Медична служба Збройних сил України на перших етапах свого становлення успадкувала принципи радянської військово-медичної доктрини, що потребують істотного коректування з урахуванням сучасних вимог. У даний час стоїть завдання докорінного реформування військової охорони здоров'я, метою якого є створення системи, яка відповідає новим соціально-економічним умовам і сучасним завданням навчально-бойової підготовки військ. Реформа торкається управління, планування, фінансування, кадрової політики, оцінки кваліфікації, соціального захисту військових лікарів і хворих, матеріально-побутового і соціально-психологічного забезпечення. Вона передбачає перехід від відомчої до територіальної організації медичного забезпечення на рівні військових гарнізонів і визначених зон територіальної відповідальності, інтеграцію військово-медичної служби із загальнодержавною системою охорони здоров'я, створення економічного механізму підвищення якості медичної допомоги. У зв'язку з цим

підвищився інтерес до досвіду військово-медичних служб зарубіжних армій і, насамперед, до медичного забезпечення збройних сил НАТО. При здійсненні контактів з військово-медичними службами зарубіжних країн важливого значення набуває не механічне копіювання, а аналіз, узагальнення і критична оцінка їхнього досвіду. Його використання має бути зваженим, вибіркоким і повинно враховувати специфіку вітчизняних збройних сил та їх медичного забезпечення, а також реальні економічні можливості держави.

Відповідальність за медичне забезпечення військ (сил) повністю покладається на національні медичні служби. При цьому практичне вирішення задач щодо медичного забезпечення передбачається здійснювати спільними зусиллями військово-медичних служб і цивільних органів охорони здоров'я. За останні роки керівництвом Альянсу було вжито заходів щодо інтеграції зусиль у галузі медичного забезпечення об'єднаних збройних сил. Велику зацікавленість у цьому проявляють США, які уклали ряд двосторонніх угод з європейськими союзниками, у тому числі про виділення ліжок у їх військових госпіталях, а також про надання транспорту і особового складу для перевезення поранених. Завчасно намічені авіабази в європейських країнах НАТО, на яких планується розгорнути в воєнний час евакоприймальні для розміщення поранених збройних сил США з подальшою евакуацією їх на континентальну частину [13].

У крайній редакції положень Альянсу щодо принципів і політики медичного забезпечення НАТО наголошується, що дисципліни військової та цивільної охорони здоров'я є одними з найбільш пов'язаних сфер військово-цивільної взаємодії [17]. Крім того, практикою НАТО завжди високо оцінюється участь військових підрозділів у ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру. Саме підрозділи військової медицини спроможні до розгортання спеціальної інфраструктури та медичних ресурсів з автономною підтримкою в скорочені терміни, у несприятливих умовах [18].

У 2017 році Міністерством Оборони України було прийнято новий правовий механізм впровадження стандартів НАТО в сфері оборони. Однак, механізми впровадження стандартів НАТО у національне законодавство та організаційні процедури імплементації не були розроблені та не закріплені на законодавчому рівні. З метою визначення єдиних стандартів та цілей, до цього процесу, на нашу думку, мають також долучатися інші представники Сил оборони України. Водночас взаємодія у цій сфері, наразі, перебуває на початковій стадії розвитку. До кінця 2018 року має бути досягнута повна операційна спроможність системи кодифікації України, що забезпечить перехід України на другий рівень участі у системі кодифікації НАТО [9]. Медична підтримка сил НАТО відповідає стандартам, що прийнятні та використовуються всіма зацікавленими країнами. Усе це дозволяє об'єднаним силам більш ефективно використати національні медичні ресурси. Втім, внаслідок можливих відмінностей у медичних стандартах різних країн та через юридичні обмеження міжнародна медична співпраця інколи ускладнюється. Тому медичні стандарти та критерії повинні бути зрозумілими і типовими для всіх сторін, що задіяні в медичному забезпеченні спільних операцій. Кожна країна, яка залучається до формування військового контингенту, відповідає за організацію якісної медичної допомоги згідно з погодженими стандартами. Для забезпечення прозорості та підзвітності здійснюється оцінка ризиків у системі медичної підтримки, які не відповідатимуть погодженим стандартам. Після процесу оцінки всі залучені сторони впевнені, що ме-

дична частина угоди відповідатиме погодженим стандартам. Цей підхід ґрунтується на рівномірному розподілі функціоналу. Використовуючи наведену методику контроль медичних лікувальних закладів НАТО направлений не за фахову компоненту, а на вимогах до певних медичних модулів.

Контроль медичних лікувальних закладів НАТО включає в себе настанови з контролю надання медичної допомоги (AMedP-1.6), перелік функціональних обов'язків (AMedP-1.7) та перелік практичних навичок (AMedP-1.8). Функціональні обов'язки медичного забезпечення підтримки операцій пристосовуватимуться до кожного завдання та базуватимуться на медичному модульному підході. Велика кількість країн надають перевагу використанню модулів (або окремих спеціалістів) у багатонаціональному медичному функціоналі. Процедура оцінювання повинна підтверджувати якість допомоги, яка надається інтегрованою системою медичної підтримки та виявити можливі ризики. Процедура дозволяє проводити оцінку медичного середовища, як частину сил реагування НАТО. Тому в процесі оцінювання основна увага приділяється ефективності медичних сил у порівнянні з вимогами до них.

Мета угоди зі стандартизації НАТО 2560 "Контроль медичних лікувальних установ НАТО" — створення структури оцінювання багатонаціональних медичних функціональних обов'язків. Вона заснована на контролі надання медичної допомоги. Угоду зі стандартизації НАТО 2560 можна застосовувати до багатонаціональних медичних сил як до, так і під час розгортання. Інструмент слугує посиленням загальноприйнятих стандартів, процедур та термінології. Його структура дозволяє користувачу вибрати тільки відповідні розділи з ключового списку, переліків функціональних обов'язків і практичних навичок.

Угода підтримує наступні принципи: ефективна багатонаціональна медична підтримка може бути досягнута тільки шляхом якісного навчання, що ґрунтується на відповідальності персоналу за власні медичні знання і практичні навички, які базуються на погоджених стандартах, та дозволяють працювати у національному або багатонаціональному медичному середовищі (модулі, підрозділи або системи).

Процес аналізу отриманого досвіду — це метод досягнення ефективності з урахуванням змін у медичній практиці в НАТО. Оцінювання багатонаціональних медичних сил з використанням угоди зі стандартизації НАТО 2560 "Контроль медичних лікувальних установ НАТО" відбувається на чотирьох різних рівнях (індивідуальний, модульний, підрозділ, система медичної підтримки). Після прийняття рішення про початок операції НАТО, медичний персонал об'єднаного командування операціями чітко розуміє вимоги до власних функціональних обов'язків в складі об'єднаної медичної служби. Важливим є визначення провідної країни, перед якою буде поставлене завдання з координації медичних модулів задіяних країн, що надають військовий контингент. У той час, як країни формують та оцінюють необхідні медичні модулі, група медичних експертів адаптує угоду зі стандартизації НАТО 2560 "Контроль медичних лікувальних установ НАТО" під конкретні вимоги.

Таким чином, готовність медичних служб до використання за призначенням у міжнародних операціях з підтримання миру та інших спільних діях, в яких починає брати участь українській миротворчій контингент, забезпечується шляхом досягнення базової сумісності відповідних структур багатонаціональних формувань через викорис-

тання загальних критеріїв, стандартів і принципів медичного забезпечення, що передбачає єдині підходи до планування, організації і порядку надання медичної допомоги (медичного захисту) в надзвичайних ситуаціях та організації взаємодії з ефективного використання наявних медичних ресурсів, тобто, налагоджену систему заходів організаційно-управлінського характеру та їх реалізацію тощо.

Фактично це означає, що в сучасних реаліях головною метою реформування галузі військової та цивільної медицини в Україні повинно стати створення системи медичного забезпечення сил оборони, яка є функціонально сумісною в питаннях медичних спроможностей в спільних із НАТО місіях, та впровадження сучасних технологій надання медичної допомоги і лікування поранених (постраждалих) відповідно до стандартів медичної допомоги, клінічних протоколів та інших галузевих стандартів у сфері охорони здоров'я держав — членів НАТО.

За результатами проведеного аналізу нормативно-правових, аналітичних, позиційних матеріалів, літературних джерел та медико-технологічних документів з питань медико-соціального забезпечення в надзвичайних ситуаціях, на нашу думку, перед науковцями і практиками повинні бути визначені такі завдання:

- реалізація комплексного підходу до вивчення міжнародного досвіду організації медичного захисту;
- адаптація до стандартів НАТО нормативно-правової бази функціонування, оперативного планування та структури звітності систем матеріально-технічного та медичного забезпечення;
- розвиток сумісних з НАТО національних систем стандартизації та кодифікації медичного майна;
- створення єдиної міжвідомчої інформаційної системи управління ресурсами.

ВИСНОВКИ

Ключовими проблемами медичного захисту (як системи заходів організаційно-управлінського характеру та їх реалізації) в надзвичайних ситуаціях в Україні вбачаються відсутність уніфікованих підходів, єдиних норм, настанов, стандартів та принципів надання медичної допомоги.

Адаптацію міжнародного досвіду з використання цивільно-військових органів та систем оперативного управління при подоланні медико-санітарних наслідків надзвичайних ситуацій необхідно починати з визначення загальнопонятійного апарату та принципів оцінювання задіяних сил та засобів.

Імплементация стандартизованих угод НАТО сприятиме створенню інтегрованої системи медичного забезпечення сил оборони України та дозволить досягнути сумісності з питань медичного забезпечення у спільних операціях з підтримання миру.

Запровадження принципів, політики та доктринальних засад медичного забезпечення НАТО у вітчизняну практику повинно передбачати врахування національних особливостей в системі організації медичного забезпечення в Україні.

Потребує опрацювання та нормативно-правового закріплення сфера стандартизації і кодифікації в системі медичного забезпечення в Україні.

Виходячи з запропонованої концепції, практичним результатом реалізації положень платформи Україна — НАТО в питаннях організації медичного захисту повинно стати опрацювання та впровадження власної управлінської моделі медичного забезпечення населення в кризових ситуаціях.

Література:

1. Закон України "Про внесення змін до деяких законів України щодо зовнішньополітичного курсу України" від 08.06.2017 р., № 2091-VIII [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2091-19>
2. Закон України "Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони" від 16 вересня 2014 року № 1678-VII [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/984_011
3. Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015 "Про Стратегію сталого розвитку "Україна — 2020" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/695-2014-%D0%BF>
4. Указ Президента України від 06.06.2016 № 240 "Про рішення ради національної безпеки і оборони України від 20 травня 2016 року "Про Стратегічний оборонний бюлетень України" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/2402016-20137>
5. Указ Президента України від 28 березня 2018 року № 89/2018 "Про затвердження Річної національної програми під егідою Комісії Україна — НАТО на 2018 рік" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/892018-23882>
6. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Програми діяльності Кабінету Міністрів України" від 9 грудня 2014 року № 695 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2091-19>
7. Розпорядження Кабінету Міністрів України "Про затвердження середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року та плану пріоритетних дій Уряду на 2017 рік" від 3 квітня 2017 року № 275-р [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/275-2017-%D1%80>
8. Жаховський В.О. Державне управління системою формування кадрового потенціалу медичної служби збройних сил у контексті європейської та євроатлантичної інтеграції України: Автореф. дис. канд. наук з держ. упр.: 25.00.02. / НАДУ. — К., 2014. — 18 с. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://nadu.kyiv.ua/8/4/doc/aref%20Sos.pdf>
9. Зауваження та рекомендації НАТО за результатами оцінки виконання Україною РНП-2017. — Місія України при НАТО. Січень 2018.
10. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 25 вересня 2015 року A/RES/70/1
11. Сердюк А.М. Співпраця державної та відомчих систем охорони здоров'я на особливий період / Сердюк А.М., Риган М.М., Антоненко Л.П., Скалецький Ю.М. // Медичне забезпечення антитерористичної операції: науково-організаційні та медико-соціальні аспекти: збірник наукових праць / За заг. ред. Цимбалюка В.І. — Київ: ДП "Пріоритети", 2016. — С. 27—34.
12. Тарасов В.В., Салкуцян С.М., Мильченко О.М., Оліфіров О.О., Василюкова Н.В., Хміль В.В., Ліман Р.М. Цивільно-військове співробітництво за стандартами НАТО: навч. посіб. — К.: НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2015. — 87 с.
13. Шекера О. Г., Стеблюк В. В., Киржнер Г. Д. Система медичного забезпечення об'єднаних збройних сил НАТО: Колонка головного редактора // Здоров'я суспільства. — 2014. — № 1—2. — С. 105—108.
14. MC 326/2 NATO Principles and Policies of Operational Medical Support. April 2004. Medical Support to Joint Operations Joint Doctrine Publication Second Edition 4-03. — Access: <https://indianstrategicknowledgeonline.com/web/MEDICAL%20SUPPORT.pdf>

References:

1. Verkhovna Rada of Ukraine (2017), The Law of Ukraine "On amendments to some laws of Ukraine concerning the foreign political course of Ukraine", available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2091-19> (Accessed 20 July 2018).
  2. Verkhovna Rada of Ukraine (2014), The Law of Ukraine "On Ratification of the Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, on the other hand", available at: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/984_011 (Accessed 20 July 2018).
  3. President of Ukraine (2015), Decree "On the Strategy for Sustainable Development "Ukraine - 2020", available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/695-2014-%D0%BF> (Accessed 20 July 2018).
  4. President of Ukraine (2016), Decree "On Strategic Defense Bulletin of Ukraine", available at: <http://www.president.gov.ua/documents/2402016-20137> (Accessed 20 July 2018).
  5. President of Ukraine (2018), Decree "On approval of the Annual National Program under the auspices of the Ukraine — NATO for 2018", available at: <http://www.president.gov.ua/documents/892018-23882> (Accessed 20 July 2018).
  6. Cabinet of Ministers of Ukraine (2014), Resolution "n Approval of the Program of Activities of the Cabinet of Ministers of Ukraine", available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2091-19> (Accessed 20 July 2018).
  7. Cabinet of Ministers of Ukraine (2017), Resolution "On approval of the medium-term plan of the Government's priority actions by 2020 and the plan of the Government's priority actions for 2017", available at: (Accessed 20 July 2018).
  8. Zhakhovs'kyj, V.O. (2014), "Public administration of the system of forming the personnel potential of the medical service of the armed forces in the context of European and Euro-Atlantic integration of Ukraine", Ph.D. Thesis, Public Administration, NADU, Kyiv, Ukraine.
  9. NATO (2018), Zauvazhennia ta rekomendatsii NATO za rezul'tatamy otsinky vykonannia Ukrainoiu RNP-2017 [Remarks and recommendations of NATO on the results of Ukraine's implementation of the RNP-2017] Mission of Ukraine to NATO, Brussels Belgium.
  10. UN (2015), "Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015", available at: <https://undocs.org/en/A/RES/70/1> (Accessed 20 July 2018).
  11. Serdiuk, A.M. (2016), "Cooperation of state and departmental health care systems for a special period", Medychne zabezpechennia antyterorystychnoi operatsii : naukovo-orhanizatsijni ta medyko-sotsial'ni aspekty [Medical support of the antiterrorist operation: scientific-organizational and medical-social aspects], DP "Priorytety", Kyiv, Ukraine, pp. 27—34.
  12. Tarasov, V.V. Salkutsan, S.M. Myl'chenko, O.M. Olifirov, O.O. Vasiukova, N.V. Khmil', V.V. and Liman, R.M. (2015), Tsyvil'no-vijs'skove spivrobitnytstvo za standartamy NATO [Civil-military cooperation on NATO standards], NUOU im. Ivana Cherniakhovs'koho, Kyiv, Ukraine.
  13. Shekera, O.H. Stebliuk, V.V. Kyrzhner, H.D. (2014), "NATO Armed Forces Medical System: Column Editor-in-Chief", Zdorov'ia suspil'stva, vol. 1—2, pp. 105—108.
  14. Ministry of Defence UK (2004), "Medical Support to Joint Operations", available at: <https://indianstrategicknowledgeonline.com/web/MEDICAL%20SUPPORT.pdf> (Accessed 20 July 2018).
- Стаття надійшла до редакції 28.07.2018 р.*